

En uppmaning till de nordiska regeringarna

Föreningarna Nordens uppgift är att driva frågor av gemensamt nordiskt intresse och att engagera medborgarna i dessa. Klimatförändringarna kommer att drabba alla länder och påverka alla samhällen utan undantag, om än på olika sätt.

Vi tror att de lösningar som Norden kan erbjuda för att stoppa den globala uppvärmningen har stora möjligheter att bli inspiration och exempel för världen i övrigt. Vi tror att ett starkt nordiskt engagemang kan vitalisera de globala förhandlingarna om insatser sätts in vid rätt tidpunkt. Vi tror på en nordisk klimatstrategi.

Vid olika opinionsundersökningar som har gjorts under de senaste åren framkommer med all tydlighet att Nordens befolkning förväntar sig att de nordiska politikerna påtar sig ett aktivt och samordnat ledarskap i klimatfrågan.

Föreningarna Norden uppmanar därför de nordiska regeringarna att vidta följande åtgärder

1. Formulera en nordisk strategi för hur globala förhandlingslösningar ska utformas, och verka inom EU så att FN:s klimatkonferens i Köpenhamn blir en framgång.

Med tanke på att närmare tvåhundra länder ska genomföra sina ratificeringsprocesser sedan det nya avtalet undertecknats, måste ett globalt klimatavtal ovillkorligen komma till stånd senast i Köpenhamn i december 2009.

Världens länder enades på Bali i december 2007 om att världens samtliga länder måste samarbeta för att stoppa uppvärmningen, om än på olika sätt och efter vars och ens förmåga. I en tillämplad form kommer ett globalt avtal ytterst att vila på nationella och lokala lösningar. Det är här som Norden genom sin politiska tradition och sin tradition av medborgarengagemang kan vara föregångare.

Det säger sig självt att förhandlingsmaskineriet blir enormt när över 190 nationer ska komma överens. EU har hittills haft en central roll som pådrivare i klimatförhandlingarna. Utan EU hade mötet på Bali kollapsat. EU:s åtaganden är de mest ambitiösa för någon ländergrupp i världen – men fördelningen av åtagandena mellan EU-länderna är ännu inte klar. Hårda förhandlingar kan förutses. De tre nordiska EU-medlemmarna - Danmark, Finland och Sverige - kan aktivt bidra till att de förs i hamn.

En förhandlingssituation där alla länder försöker komma undan med så låg ambitionsnivå som möjligt vore inte bara kontraproduktiv utan katastrofal. En stor utmaning är alltså att inte hemfalla åt internationella förhandlingars sedvanliga framkompromissade "minsta gemensamma nämnare". Också här kan och måste Norden vara föregångare i fråga om nytänkande.

Vi föreslår därför att de nordiska regeringarna utser en gemensam nordisk talesman för att driva vissa nyckelfrågor.

2. Påskynda de nordiska ländernas egen omställning med sikte på att till 2020 ha uppnått en kraftig minskning av CO₂-utsläppen. I samband med detta bör en

nordisk handlingsplan utarbetas där regeringarna på ett trovärdigt sätt visar att en kraftig minskning kan nås. Målsättningarna måste vara konkreta, tidsbundna och verifierbara. Allmänna löften är i detta skede av föga värde.

Energiförbrukning och valet av energislag för transporter, uppvärmning m.m. är de helt dominerande orsakerna till den globala uppvärmningen. De nordiska ländernas energiprofiler skiljer sig från varandra. Men det hindrar inte att målen kan vara gemensamma. Det avgörande är att politiken är samordnad, så att ett klimatsmart beslut inom en politikersektor inte motverkas av beslut inom en annan sektor.

Inför en omställningsprocess räknar man gärna fram kostnaderna, ofta i avskräckande syfte. Klimatåtgärderna kan förefalla kräva mycket stora ekonomiska satsningar. Den uppoffringen är emellertid ringa jämfört med vad ett misslyckande med att hejda uppvärmningen skulle kunna innebära. Dessutom innebär den globala uppvärmningen i dag en betydlig säkerhetspolitisk risk. Rimligtvis borde då en del av världens betydligt större försvarsbudgetar kunna omfördelas till klimatsatsningar.

I många kalkyler stirrar man sig blind på kostnadssidan, och bortser från de positiva ekonomiska verkningarna. Men redan har många företag lyckats sänka sin energiförbrukning, kanske mindre för att rädda det globala klimatet än av rent ekonomiska skäl. Resultatet är ändå ett bättre klimat till lägre kostnader! I de flesta fall tenderar den mest kostnadseffektiva energiinvesteringen vara att spara energi.

De nordiska länderna har kunnat visa att ökad tillväxt inte måste innebära ökad energiförbrukning.

3. Satsa betydande resurser på forskning, utveckling och innovationer i samverkan.

I klimatfrågan ligger naturvetenskaperna långt före andra vetenskaper. Teknisk forskning och utveckling tilldrar sig stort intresse och får ofta stora resurser, inte minst därför att många tror att tekniska innovationer kommer att lösa klimatproblemen, kanske också för att många företag har börjat upptäcka nya attraktiva affärsmöjligheter och ser att det ligger en stor konkurrensfördel i att vara först. Däremot ligger andra forskningsområden långt efter och tänkandet är ofta låst i gamla mallar, inte minst inom samhällsvetenskaperna.

Också i fråga om forskning har de nordiska länderna sina specialiteter. De nordiska länderna satsar dock relativt lite på forskning och utveckling kring hållbara klimatlösningar i förhållande till andra jämförbara länder. Inom mindre kapitalkrävande forskningsområden som ekonomisk och social forskning kan också små länder, som de nordiska, komma med nyskapande bidrag.

Vi anser att betydande resurser bör avsättas i de nordiska länderna för forskning och omställning kring hållbara klimatlösningar.

4. Verka genom folkbildning och dialog för att medvetandegöra nordborna på bred bas om omställningsbehoven och ta tillvara människors kreativitet och förmåga att ta ansvar.

Den folkliga förankringen är de nordiska ländernas paradgren. I våra demokratiska länder är väljarnas stöd för den förda politiken en ryggrad och en nödvändighet. Det borgar i sista hand för en effektiv implementering av politiska beslut.

Klimatfrågan har dominerat medierapporteringen under lång tid och skapat ett positivt opinionstryck. Men det finns risk för att intresset mattas av, och att andra frågor tar över agendan i vår informationsintensiva kultur. Genom att fördjupa och bredda allmänhetens

kunskaper och visa på sambanden mellan vad den enskilda människan kan göra och vilka klimateffekter de politiska besluten avser att ha, kan förståelse skapas också för impopulära åtgärder. För politikerna är det viktigt att upprätthålla en dialog med sina väljare om detta och att göra det över parti- och klassgränser.

Agenda 21-konceptet från Riokonferensen engagerade många unga i aktivt arbete för miljön. Den modellen bör kunna återuppväckas och fungera också i klimatarbetet.

Det nordiska samhällsbygget vilar på upplysta, kunniga och medvetna medborgare. Folkbildning i bred betydelse är en stark nordisk tradition. Vi har redan inlett ett arbete med att tillsammans med studieförbund och andra organisationer vidga klimatkunskaperna hos en bred allmänhet. Vi vill fortsätta med detta arbete på ett långsiktigt och kraftfullt sätt och vi uppmanar de nordiska regeringarna att ge stöd till ett ökat folkbildningsarbete i klimatfrågan.

5. Rikta nordiska bistånds- och forskningsinsatser till de problem som klimatuppvärmningen skapar i fattiga länder

De fattigaste länderna har inte bidragit till den pågående globala uppvärmningen men kommer att drabbas hårdast av klimatförändringarna. De behöver både kapital och tekniskt bistånd för att komma på rätt spår i energiförbrukningen. De är dessutom inte alltid låsta av gamla klimatfarliga strukturer utan kan satsa rätt från början. Norden har sedan länge haft en tradition av gemensamt biståndsarbete. En stor del av klimatmålen beräknas kunna nås genom insatser i utvecklingsländer. Detta samarbete bör intensifieras och utföras i linje med FN:s handlingsplaner.

Nordiska Afrikainstitutet kan tilldelas resurser för forskning inom detta område. Nordic Development Fund är redan inriktad på att ge mjuka lån till klimatsmarta energilösningar i de fattigaste länderna och kan ytterligare renodla denna profil.

Ett samarbete med näringslivet på temat "Forestry for sustainable development" bör snarast inledas.

6. Etablera ett nordiskt klimatsekretariat med hög kompetens och resurser som kan samordna och driva arbetet vidare.

Vägen till ett klimatsmart samhälle kommer att kantas av misstag, felinvesteringar och felprioriteringar. Ur denna kreativitet kommer dock framtidens idéer att sällas fram. De nordiska regeringarna bör därför etablera ett nordiskt klimatsekretariat för att samla och utvärdera hållbara idéer och för att skapa ett samarbete inom Norden för att sprida och implementera dessa.

Vi har med tillfredsställelse noterat att Nordiska ministerrådet har tillsatt en nordisk COP-15 grupp med syfte att medverka till ett ur nordiskt perspektiv gott resultat vid klimatförhandlingarna i Köpenhamn i december 2009. Klimatfrågan kommer dock inte, oavsett förhandlingsresultatet, att vara avklarad vid utgången av nästa år. Det är snarare tvärtom. Det är efter mötet i Köpenhamn som det stora arbetet börjar. Den erfarenhet och kompetens som den nordiska COP-15 gruppen, eller andra nordiska arbetsgrupper, upparbetar inför klimatförhandlingarna måste tillvara tas. Detta kan ske i ett nordiskt klimatsekretariat som kraftfullt arbetar vidare med klimatfrågan.